

HANDREIKING

DEELNAME STEMWIJZERS

PRAKTISCHE TIPS EN AANBEVELINGEN

Handreiking 2021

HANDREIKING DEELNAME STEMWIJZERS

PRAKTISCHE TIPS EN AANBEVELINGEN

Inleiding

Steeds meer mensen gebruiken in aanloop naar verkiezingen een 'stemhulp' om een inhoudelijk advies te krijgen over wat zij moeten stemmen. De stemwijzer is een stuk sneller en eenvoudiger dan verschillende verkiezingsprogramma's doornemen. Uit onderzoek blijkt dat veel zwevende kiezers zich helemaal richten op de adviezen van de stemwijzer. Het is dus belangrijk om hier goed mee om te gaan in uw campagne.

Steeds meer gemeenten zetten stemwijzers in om hun inwoners te helpen bij het bepalen van hun keuze voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Wilt u weten of ook in uw gemeente voor de gemeenteraadsverkiezingen een stemwijzer wordt aangeboden en hoe dan de planning is? Neem dan contact op met de griffier van uw gemeenteraad.

Een van de bekendste en meest gebruikte stemwijzer is de StemWijzer van ProDemos, een onafhankelijk instituut voor democratie en rechtsstaat. Daarbij biedt ProDemos ook een applicatie voor op de smartphone aan waardoor de StemWijzer nóg laagdrempeliger wordt.

Als in uw gemeente de StemWijzer wordt aangeboden, hoe zorgt u dan dat het CDA bij zoveel mogelijk kiezers als beste keus uit de StemWijzer komt? In deze handreiking geven wij u hiervoor de nodige tips en adviezen.

Let op: Deze handreiking is met name gebaseerd op het gebruik van de StemWijzer van ProDemos. Andere 'stemhulpen' kunnen een andere opzet en werking hebben.

HOE WERKT DE STEMWIJZER?

De StemWijzer bestaat uit maximaal 30 stellingen met per stelling drie antwoordopties: eens, oneens of geen van beide.

Voor de score wordt alleen gekeken naar exacte matches. Dat wil zeggen: **ledere stelling** waarbij de kiezer en de politieke partij hetzelfde antwoord geven wordt als **een punt** geteld. Dus indien een kiezer bij een stelling kiest voor 'eens' krijgen alleen de partijen die 'eens' hebben ingevuld 1 punt, de partijen die 'geen van beide' of 'oneens' hebben ingevuld krijgen 0 punten. Wanneer na beantwoording van alle stellingen extra gewicht aan een bepaald onderwerp wordt toegekend, wordt dat als een extra stelling meegeteld.

In het resultaatsscherm komt zo de partij bovenaan te staan waarmee de meeste overeenkomst is. De gebruiker kan tot in detail zijn standpunten met die van de partijen vergelijken.

HOE KOMEN DE STELLINGEN TOT STAND?

De onderwerpen die in de StemWijzer aan de orde komen worden bepaald door ProDemos, meestal in samenwerking met alle politieke partijen die in uw gemeente meedoen aan de verkiezingen, met andere betrokkenen en met inwoners:

1. ProDemos houdt een enquête onder een aantal politiek ingewijden (burgemeester, griffier, secretaris en journalisten) en een kleine groep burgers. De ondervraagden kunnen aangeven welke onderwerpen zij belangrijk vinden en kunnen zelf nieuwe onderwerpen aandragen.

2. In een workshop met alle deelnemende politieke partijen worden de thema's verzameld die een plaats moeten krijgen in de StemWijzer. De uitkomsten van de enquête worden tijdens deze workshop besproken.
3. ProDemos neemt alle verkiezingsprogramma's door.
4. Via social media als Facebook kunnen betrokken burgers input leveren. Op grond van al deze informatie wordt een groslijst van 50 onderscheidende stellingen gemaakt. Deze lijst wordt aan de politieke partijen voorgelegd. De partijen geven aan of ze het eens of oneens zijn met de stelling, dan wel een neutrale positie innemen. **Vooraf stellingen waarover partijen duidelijk van mening verschillen worden in de StemWijzer opgenomen.** Mochten er onderwerpen zijn waar alle partijen het over eens zijn, dan vallen deze af. De kiezer heeft dan immers niets te kiezen. Uiteindelijk ontstaat een lijst van 25-30 stellingen die in de StemWijzer worden opgenomen.

Tips en adviezen algemeen

1. In de basis is het invullen van een stemwijzer simpel: het verkiezingsprogramma is leidend. Bij een groot deel van de stellingen in de groslijst zal het daarom redelijk makkelijk lukken om de positionering te bepalen. Echter biedt een verkiezingsprogramma niet altijd uitkomst bij een stelling, kan een formulering van de stelling ervoor zorgen dat meerdere antwoordopties zijn te beredeneren, zijn stellingen soms op verschillende manieren te interpreteren en kunnen stellingen ertoe leiden dat je moet kiezen tussen twee zaken die je als partij beide belangrijk vindt. Bij dat soort stellingen komt met name strategie om de hoek kijken en is het aan te raden om met een groepje te bespreken hoe met deze stellingen om te gaan.
2. Doe in principe altijd mee met een stemwijzer. Doe alleen niet mee indien er een stemwijzer is waar echt niets te winnen valt (hele gestuurde stellingen) of de stellingen zo zijn geformuleerd dat de antwoorden alleen maar tegen je kunnen worden gebruikt.
3. Hou toelichtingen bij de keuze van een stelling beknopt, simpel en zorg voor structuur door te kiezen voor steeds dezelfde opbouw: 'Het CDA wil', 'Het CDA vindt' etc.
4. Laat iemand van buiten de partij met geen bovenmatige politieke interesse, even naar de teksten kijken, om te zien of hij/zij ze begrijpt.

Tips en adviezen StemWijzer

1. Kies in principe altijd voor 'eens' of 'oneens' bij de stellingen van de StemWijzer. Bij de analyse van eerdere edities van de StemWijzer blijkt dat het antwoord 'geen van beide' bij praktisch alle stellingen het minst werd gekozen door de kiezer. Bij de StemWijzer bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 was dat bij alle 30 stellingen het geval. De kans op een match met de kiezer bij de StemWijzer is dus veel groter als u steeds voor 'eens' of 'oneens' kiest. Ook wanneer uw standpunt genuanceerder ligt, kies dan toch voor eens of oneens, en nuanceer het antwoord in de toelichting. Kies alleen voor 'geen van beide' indien de verwachting is dat een keuze voor 'eens' of 'oneens' kan leiden tot grote kritiek in de lokale media, in een debat of bij de leden.
2. Let bij stellingen waar je twijfelt ook op het gevoel dat de stelling uitstraalt, niet alleen op de precieze formulering. Veel kiezers vullen een stemwijzer op een snel tempo in en kiezen hierbij voor het eerste gevoel dat bij hen naar boven komt.
Voorbeeld stelling: Kinderarmoede moet worden aangepakt, de komende vier jaar moet dit worden gehalveerd.
Fictief voorbeeldtekst verkiezingsprogramma: Kinderarmoede moet worden aangepakt, de komende vier jaar moet dit worden verlaagd.

Gevoelsmatig zullen de meeste potentiële kiezers waarschijnlijk 'eens' aanklikken. Het verschil tussen de stelling en het CDA VKP zijn in dit voorbeeld niet super groot, het verschil zit hem alleen in de stelligheid. Zowel 'eens', 'oneens' als 'geen van beide' zouden gezien het VKP allemaal te beredeneren zijn. Het advies is om dan in dit geval te kiezen voor 'eens' i.p.v. 'oneens' of 'geen van beide'.
3. Wanneer er een stelling in de groslijst staat waarbij het CDA een afwijkende mening heeft die weinig populair is ten opzichte van een grote meerderheid, kijk dan of u kunt beredeneren dat u hetzelfde antwoord als de andere partijen kiest. Indien veel partijen hetzelfde antwoord kiezen wordt de stelling normaliter niet opgenomen in de definitieve StemWijzer. Hoe meer stellingen in de StemWijzer worden opgenomen waar het CDA een standpunt met veel draagvlak heeft, hoe groter de kans dat het CDA goed scoort in de StemWijzer. Pas dit uiteraard alleen toe als

het te beredeneren is. Indien de stelling toch wordt opgenomen kunnen andere partijen het CDA aanvallen op de geloofwaardigheid van de keuze.

4. Wanneer een stelling naar uw mening sturend is, maak daar dan op tijd bezwaar tegen bij ProDemos. Stel bijvoorbeeld een andere formulering voor, of zoek medestanders bij andere partijen die ook dit bezwaar gaan aantekenen. Afgelopen jaren is gebleken dat stellingen waar teveel gedoe over kwam, uiteindelijk afvielen.

Een voorbeeld van een sturende stelling: *“Ook erg rijke ouders krijgen kinderbijslag. Dit moet zo blijven”*. Hierop antwoorden mensen heel anders dan op *“Elke ouder in Nederland krijgt kinderbijslag. Dat moet zo blijven.”* De vraag is of dit onafhankelijk is. Op een stelling als deze kunt u hen dan ook aanspreken.

5. Als uit de groslijst de uiteindelijke lijst van stellingen komt krijgt u meestal nog enkele dagen om de uiteindelijke beantwoording in orde te maken. Zorg ervoor dat bij het invullen van de groslijst in principe al de definitieve antwoorden worden gegeven, het invullen van de groslijst bepaald namelijk welke stellingen definitief worden opgenomen. Daarnaast is het later in het proces vaak lastiger zaken nog aangepast te krijgen. De medewerkers van StemWijzer kijken wel naar de antwoorden, maar uiteindelijk beslissen de partijen over hun keuzes.
6. Zoek bij twijfel over een stelling naar een hele snelle manier om deze bij een beperkt aantal mensen (van buiten de partij) te toetsen, zodat u een beter beeld hebt van hoe de bevolking hierover denkt.
7. In de toelichting bekijkt ProDemos of u niet afgeeft op andere partijen, dit staan ze niet toe. Maar wat wel mag, is aangeven wat we niet willen. Hiermee kan op een subtiele manier toch een afstand met de andere partijen worden geschapen. (*“Zorg voor het milieu is belangrijk, maar onze partij wil niet dat de rekening hiervoor alleen maar bij de burger gelegd wordt”*.)

Tips en adviezen overige stemwijzers

1. Een stemwijzer als Kieskompas heeft 5 antwoordopties: Helemaal mee eens, eens, neutraal, niet mee eens, helemaal niet mee eens. Bij twijfel is het advies om te kiezen voor ‘helemaal eens’ of ‘helemaal niet eens’ als de verwachting is dat de kiezer daar een uitgesproken mening over heeft en meer voor ‘eens’ of ‘oneens’ als de verwachting is dat de kiezer daar meer genuanceerd over denkt. Bij complexere stellingen kiest een kiezer namelijk eerder voor ‘eens’ of ‘oneens’ en bij begrijpelijke of emotie oproepende stellingen kiest een kiezer vaak meer voor ‘helemaal eens’ of ‘helemaal niet eens’.
2. Een stemwijzer zoals de Kieswijzer werkt met 5 specifieke antwoordopties die bij elke stelling anders zijn. Bij dit soort stemwijzers is er minder strategie toe te passen. Meestal passen meerdere antwoordopties bij het verkiezingsprogramma, gevraagd wordt om degene te kiezen die er het meest bij past. Bij twijfel tussen twee antwoordopties kan het handig zijn te kiezen voor degene waarvan je verwacht dat deze het meest wordt gekozen en/of het meest bij de doelgroep past waar de afdeling zich op richt.

Meer informatie

Meer informatie over de StemWijzer van ProDemos is hier te vinden:

<https://www.prodemos.nl/wp-content/uploads/2016/04/Waarom-een-StemWijzer-voor-uw-inwoners-herindelingsverkiezingen-2018.pdf>

Heeft u nog vragen?

Neem dan contact op met de sector Communicatie van het Partijbureau. Tel: 070-3424888